

МІЖНАРОДНИЙ
ФОНД
ВІДРОДЖЕННЯ

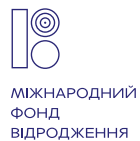
Центр «Нова Європа»
Київ

БЕЗ ЗАВИЩЕНИХ ОЧІКУВАНЬ

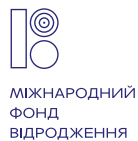
Які рішення можуть бути ухвалені
під час саміту НАТО у Вашингтоні
для завершення війни?

КОМЕНТАРІ ЕКСПЕРТІВ

Рубрика підготовлена за підтримки Міжнародного фонду «Відродження». Матеріал відображає позицію експертів і не обов'язково збігається з позицією Міжнародного фонду «Відродження».

МІЖНАРОДНИЙ
ФОНД
ВІДРОДЖЕННЯ

Центр «Нова Європа»
Київ

БЕЗ ЗАВИЩЕНИХ ОЧІКУВАНЬ

Які рішення можуть бути ухвалені під час саміту НАТО у Вашингтоні для завершення війни?

КОМЕНТАРІ ЕКСПЕРТІВ

Ювілейний 75-й саміт лідерів країн НАТО відбудеться 9-11 липня 2024 у Вашингтоні. І хоча представники Альянсу вже заявили, що Україні не варто розраховувати на запрошення до організації, досі тривають дискусії: на які інші рішення може очікувати Київ? НАТО запевняє: вони будуть сильними і свідчитимуть про впевнену підтримку України. Чи справді це так? Чи наблизатимуть вони перемогу України? Центр «Нова Європа» у партнерстві з [ТСН.ua](https://tsn.ua) поцікавився у впливових закордонних експертів: **які рішення можуть бути ухвалені під час саміту НАТО у Вашингтоні для завершення війни?**

Без гарантій безпеки Заходом і членства в НАТО припинення вогню розглядатиметься Росією як тактична перерва, під час якої вона переозброїться, перегрупується і завдасть нового удару.

ГУСТАВ ГРЕССЕЛЬ,

Старший науковий співробітник, Європейська рада з міжнародних відносин (ECFR), Німеччина

Щодо майбутнього Вашингтонського саміту: варто заздалегідь визначитися з очікуваннями. Жодних суттєвих рішень щодо ситуації в Україні не буде: ані щодо розширення, ані щодо гарантій безпеки. З моменту повномасштабного вторгнення країни НАТО були стурбовані насамперед власною безпекою, збільшенням витрат на оборону, укріпленням сил НАТО на східному фланзі й відновленням спільних військових структур задля планування й організації спільної оборони. Лише країни Балтії й Данія вважали підтримку України більш пріоритетним питанням, ніж участь у поміркованих діях НАТО.

Ба більше, Альянс не має єдиного бачення цілей війни. Франція й більшість членів НАТО виступають за перемогу України й відновлення її територіальної цілісності. При цьому окремі найбільші постачальники військової допомоги, а саме США і Німеччина, виступають за заморозку конфлікту. Крім того, Туреччина й Угорщина мають ревізійні плани і наряд чи підтримають якесь компромісне рішення.

Табір прихильників «заморозки» вважає, що будь-яке визначення майбутнього України ускладнить початок переговорів. Це груба помилка. Росія не розпочне справжні переговори, поки має бодай один реальний шанс на повну перемогу у війні. Змінити це можливо через надання військової підтримки Києву. З іншого боку, Україна не бажає починати переговори, оскільки має негативний досвід домовленостей із Москвою про «чесне» припинення вогню. Без гарантій безпеки Заходом і членства в НАТО припинення вогню розглядатиметься Росією як тактична перерва, під час якої вона переозброїться, перегрупується і завдасть нового удару.

Дивує те, що США і Німеччина, – дві країни, які виступають за заморозку, – також неохоче розглядають членство України в НАТО (що по суті є єдиним позитивом, який може змусити Київ прийняти таку заморозку). Проте в німецькій і американській зовнішній політиці багато дивних і суперечливих моментів.

КАТРИ ПІНЬОНИЕМИ,

доцентка Гельсінського університету

і

СІНІКУККА СААРИ,

Директорка з досліджень у Фінському інституті міжнародних відносин, Фінляндія

На Вашингтонському саміті буде відзначено 75-річчя НАТО. Попри цей історичний імпульс, наразі очікування щодо ролі НАТО у просуванні миру в Україні вичерпуються. Багато хто вважає, що просте збереження поточного рівня підтримки й зобов'язань перед Україною вже є приводом для святкування.

Поточний рівень військової підтримки міг би – саме *міг би* – зупинити Росію в досягненні нею максималістських, колонізаторських цілей в Україні, але для гарантії незалежності й безпеки України в майбутньому потрібен більш комплексний стратегічний підхід.

Щоб бути вільною, суверенною державою і мати можливість процвітати, Україні треба перемога. Україні потрібна перемога, щоб продовжувати політику гідності, яку обрав її народ. Заходу та НАТО також необхідна перемога України та її вступ до Альянсу – аби Захід і НАТО були спроможні відстоювати ті цінності, на яких вони стоять останні 75 років.

Вашингтонський саміт має стати для України дороговказом до вступу в НАТО. Це не вирішить усіх важливих питань щодо припинення війни, але стане ще одним кроком до досягнення сталого миру в Україні та Європі.

Вашингтонський саміт має стати для України дороговказом до вступу в НАТО. Це не вирішить усіх важливих питань щодо припинення війни, але стане ще одним кроком до досягнення сталого миру в Україні та Європі.

Правда полягає в тому, що принципи НАТО – неприпустимість окупації Росією території України та вимога беззастережного виведення її військ – будуть визнані сміхотливими та безсильними, якщо Альянс не збільшить зусилля та ризику, які він готовий взяти на себе на користь України.

ДЖЕЙМС ШЕРР,

почесний співробітник Міжнародного центру оборони та безпеки (Таллінн), асоційований науковий співробітник програми "Росія та Євразія", Chatham House (Лондон)

Вашингтонський саміт НАТО відзначить свій ювілей – 75-річчя. Це буде не лише привід для свята, а й момент істини. Правда полягає в тому, що принципи НАТО – неприпустимість окупації Росією території України та вимога беззастережного виведення її військ – будуть визнані сміхотливими та безсильними, якщо Альянс не збільшить зусилля та ризику, які він готовий взяти на себе на користь України. Відсутні дії – надання будь-якої допомоги Україні, за винятком війни (тобто, вступу Альянсу у війну – ЦНЄ), зняття обмежень щодо ударів по російських військах на території Росії – матимуть набагато більше значення для майбутнього України та авторитету НАТО, ніж хитрі формули щодо перспектив членства України.

НАТО має також визнати іншу правду. Якщо Альянс не відповість рішуче й ефективно на гібридні атаки Росії, ризик ширшої війни зросте. Гібридна війна – це не «м'яка» війна. Вона охоплює не лише дезінформацію та залякування, а й підриви (наприклад, роботи держорганів – ЦНЄ), саботаж і вбивства. Їхня мета полягає не лише у перевірці спроможності та згуртованості Заходу, а й у формуванні майбутнього поля бою.

Консенсусу з усіх цих пунктів у Вашингтоні досягти не вдасться, але обговорення має бути тверезим, реалістичним і невимушеним. Після саміту НАТО має стати сильнішим, ніж раніше. Час може бути не на його боці.

БЕН ГОДЖЕС,

колишній командувач армії США в Європі

Є три речі, які мають відбутися на цьому саміті.

США та союзники повинні використати цей саміт як серйозну можливість погодити стратегічний результат війни в Україні, щоб допомогти Україні перемогти Росію.

Перша. США та союзники повинні використати цей саміт як серйозну можливість погодити стратегічний результат війни в Україні, щоб допомогти Україні перемогти Росію. Саміт НАТО у Вашингтоні, як і конференція Аркадія 1942 року (перша Вашингтонська конференція – стратегічна зустріч очільників урядів Британії та США після того, як Америка приєдналася до Другої світової – ЦНЄ) та Касабланкська конференція 1943 року (теж зустріч лідерів США та Британії, де були визначені пріоритети військової стратегії західних союзників у Другій світовій – ЦНЄ), може стати ключовою зустріччю, де лідери домовляться про стратегічні пріоритети та результати. Не слід зосереджуватися лише на святкуванні 75-річчя НАТО, хоча це важлива віха.

Друга. США та союзники повинні погодитися запропонувати Україні членство в НАТО дуже конкретним, специфічним та безпомилковим способом, який не буде пов'язаний з діями Росії, а з нашими власними інтересами у стримуванні Росії від подальшої агресії.

Третя. США та союзники повинні продовжити розбудовувати результати Вільнюського саміту НАТО 2023 року, зокрема завершуючи та впроваджуючи [Family of Plans](#) (сімейство планів Концепції НАТО щодо стримування та оборони євроатлантичного простору – ЦНЄ) регіональної оборони.

СІЛЬВІ КАУФМАНН,

редакційний директор і колумніст Le Monde (Франція)

Важко стверджувати, що будь-яке рішення, ухвалене на майбутньому саміті НАТО у Вашингтоні, покладе кінець агресивній війні Росії в Україні. Навіть надання Україні членства, чого не станеться, було би величезною ризикованою операцією – це могло би покласти край війні, але з таким же успіхом могло би розширити її, втягнувши НАТО в конфлікт.

Що могло б допомогти Україні виграти війну, так це запрошення країни приєднатися до НАТО на паралельному шляху до шляху в напрямку членства в ЄС.

Що могло б допомогти Україні виграти війну, так це запрошення країни приєднатися до НАТО на паралельному шляху до шляху в напрямку членства в ЄС. Пропонуючи Києву чітку перспективу вступу, НАТО не братиме безпосередньої участі у війні, але підтримуватиме військові зусилля України та надасть Києву найкращі гарантії безпеки, якщо переговори будуть проведені. Формулювання цієї перспективи однозначно має бути точнішим і твердішим, ніж те, що було узгоджено на Вільнюському саміті НАТО минулого року.

ДЕВІД САТТЕР,

американський журналіст та історик

Країни НАТО запровадили проти Росії тисячі санкцій, які виявилися неефективними. Тепер вони мають запровадити санкції проти Росії у фінансовому секторі та кожної фінансової системи, яка дозволяє Росії здійснювати міжнародну торгівлю, включаючи країни Центральної Азії, Монголію та Вірменію.

Війна — це випробування волі. Щоб перемогти, країни НАТО повинні продемонструвати відданість принципам. Країни НАТО запровадили проти Росії тисячі санкцій, які виявилися неефективними. Тепер вони мають запровадити санкції проти Росії у фінансовому секторі та кожної фінансової системи, яка дозволяє Росії здійснювати міжнародну торгівлю, включаючи країни Центральної Азії, Монголію та Вірменію. Такі санкції можуть досягти того, чого не зробили чинні санкції, тобто спричинити колапс російської економіки.

Керівники НАТО також повинні поінформувати своє населення та народ Росії про те, як Путін прийшов до влади. Є переконливі докази того, що вибухи російських житлових будинків у 1999 році були здійснені російськими спецслужбами з метою привести Путіна на посаду президента. Опісля сталися інші терористичні акти, які безпосередньо призвели до масових вбивств та атак проти цивільного населення нинішньої війни. Те, що Путін прийшов до влади в результаті терору проти власного народу, краще за будь-який інший історичний епізод демонструє його характер. Правда може прояснити ставки в нинішній війні для населення, яке постраждало від російської дезінформації.

НІКО ЛАНГЕ,

старший науковий співробітник Мюнхенської конференції з безпеки

Я вважаю те, що США описують рішення, прийняті на Вашингтонському саміті, як «міст до НАТО», не є корисним. Ніхто не хоче жити на мосту чи під мостом.

На саміті у Вашингтоні мають ухвалити рішення про запрошення України до переговорів про вступ до НАТО. На жаль, США та Німеччина, здається, жорстко блокують таке рішення. Я вважаю те, що США описують рішення, прийняті на Вашингтонському саміті, як «міст до НАТО», не є корисним. Ніхто не хоче жити на мосту чи під мостом.

Інші рішення можуть перетворити формат Рамштайн на формат НАТО (якщо союзники ухвалять рішення, щоб Альянс перебрав на себе функції координації групи «Рамштайн» — ред.). Це було б тільки корисно для України, якби НАТО могло перетворитися на центр обміну даними, полегшивши матеріально-технічне забезпечення українського поля бою та сприяючи кращому військовому та плануванню можливостей.

Щоб покласти край тотальній війні Росії проти України, якщо Київ не зможе негайно вступити до Альянсу, єдине рішення - це мати НАТО в Україні або принаймні велику кількість безпосередньо залучених країн Альянсу.

НІКОЛАС ТЕНЦЕР,

запрошений професор Sciences Po (Париж), позаштатний старший науковий співробітник Центру аналізу європейської політики

На жаль, є побоювання, що майбутній саміт НАТО не надішле чітких сигналів щодо вступу України й не надасть точної та чіткої дати вступу. Через спротив США та Німеччини цей 75-й саміт ризикує повторити стратегічні помилки Вільнюського саміту 2013 року (мається на увазі саміт Східного партнерства, коли Янукович відмовився підписати Угоду про асоціацію з ЄС – ЦНЄ), який сам по собі здавався своєрідним повторенням Бухарестського саміту 2008 року, залишивши Грузію і Україну вразливими перед Росією. Ця помилка вкорінена у відмові кількох держав переглянути давню правову практику НАТО, за якою неможливо прийняти країну, якщо вона перебуває у стані війни. Зокрема для Вашингтона головне занепокоєння після (президентства – ЦНЄ) Обами полягає в тому, щоб уникнути довгострокової участі в конфлікті, в якому США, за визначенням, будуть найбільш залученою країною. У Німеччини також є постійний страх прямого конфлікту з Росією.

Однак, щоб покласти край тотальній війні Росії проти України, якщо Київ не зможе негайно вступити до Альянсу, єдине рішення – це мати НАТО в Україні або принаймні велику кількість безпосередньо залучених країн Альянсу. Незважаючи на усунення перешкод Конгресом США щодо постачання зброї Україні та кінець дії табу – підтвердженого кількома державами (зокрема США, Британією, Францією, Німеччиною, Польщею, Чехією, країнами Балтії та кількома країнами Північної Європи) – щодо прямих ударів України по території та повітряному простору Росії, які давно назрівали, цього буде недостатньо, щоб Україна витіснила російські війська зі своєї території. Ця зброя – а її надто мало, особливо винищувачів – дозволить Україні захиститися та стабілізувати фронт, але не здійснити переможний контрнаступ. Так чи інакше в контрнаступі доведеться брати участь силам країн НАТО. Цю незручну правду західні лідери ще мають висловити. Важко помітити, що західні лідери, якщо вони серйозно ставляться до своїх заяв щодо територіальної цілісності України, яка не підлягає обговоренню, і якщо вони зрештою мають стратегію, яка виходить за межі поступового підходу, застосовуваного досі, серйозно обговорюють різні варіанти, навіть незважаючи на те, що присутність за столом Ради НАТО країн, які більш ніж неоднозначно ставляться до Росії, не полегшить завдання. Також незрозуміло, чи можна буде це оголосити публічно.

За цими питаннями ховаються екзистенційні проблеми майбутнього Альянсу. Незважаючи на те, що Україна ще не є членом й офіційно не отримала ПДЧ, суворий розподіл щодо гарантій безпеки, як визначено статтею 5 та 6 Вашингтонського договору, стає дедалі менш актуальним, бо напад Росії на Київ також є прямою загрозою для країн-членів. Крім

того, втручання НАТО наприкінці війни в колишній Югославії створює гарний прецедент. До того ж Альянс підпадає під дію міжнародної норми «Відповідальність за захист» (схвалена Генасамблеєю ООН щодо запобігання геноциду, воєнним злочинам, етнічним чисткам і злочинам проти людства – ЦНЄ).

Цей випадок також ілюструє реальність, яку іноді не помічають: стаття 5 не покладається виключно на ядерне стримування, а на звичайне стримування. Це засіб стримування, який необхідно було б застосувати, якби Росія напала на таку країну НАТО, як Естонія. Зрештою, якою буде довіра до Альянсу в середньостроковій перспективі, якщо він відмовиться вести битви, які є вирішальними для безпеки всієї Європи та за її межами? Ми всі знаємо, що справжній фронт знаходиться в Україні, і НАТО не може ані утриматися, ані думати, що може керувати з-за лаштунків.

КЕВІН РАЯН,

бригадний генерал армії США у відставці, колишній аташе з питань оборони США в Росії, незалежний спеціаліст

Життєво важливо, щоб на саміті НАТО у Вашингтоні країни-члени представили рішучу та єдину відповідь на агресію Росії проти України, яка триває від 2014 року. Безумовно, саміт рішуче засудить війну Росії в Україні, але для її припинення потрібні конкретні кроки, які остаточно відновлять суверенітет України та гарантують її свободу. Бо, якщо Росія зможе позбавити Україну цих фундаментальних прав, вона, швидше за все, позбавить цих прав і інші сусідні країни.

Розвиваючи цю стратегічну мету, члени НАТО мають прагнути включити наступне у свої рішення.

Члени Альянсу мають збільшити виробництво зброї та боєприпасів не лише для власної оборони НАТО, а й для використання Україною, оскільки вона в першу чергу воює проти Росії. Україна чітко озвучила свої пріоритети щодо допомоги, і НАТО зробило багато для задоволення цих потреб. Але для збалансування оборонного виробництва Росії, яку підтримують такі режими, як Китай, Північна Корея та Іран, потрібно більше.

Члени НАТО повинні взяти на себе зобов'язання надати цю зброю та боєприпаси Україні, не обмежуючи їхнє використання проти військових цілей на території Росії. Сама Росія вже застосовує зброю та боєприпаси, надані її прихильниками, по всій території України. Російські військові командири ведуть вогонь по українських містах з безпечної відстані від власного кордону, прагнучи при цьому стерти кордони України.

НАТО має прискорити процес запрошення України до членства. Російський лідер Володимир Путін чітко дав зрозуміти, що війна, яку він веде, є війною проти НАТО та Заходу. Україна веде перші бої війни, яка спрямована проти нас.

Деякі члени НАТО розглядають можливість перенесення навчання українських військових всередину країни. Це має статися. Це прискорить і покращить навчання.

Члени НАТО також повинні підтримати створення «парасольки» протиповітряної оборони над великими містами західної України. Сьогодні такі міста, як Київ, Львів, Одеса та Миколаїв, постійно піддаються російським ракетним, атакам безпілотниками та бомбами, вбиваючи сотні мирних жителів та руйнуючи важливу інфраструктуру. Розгортання дружньої наземної протиповітряної оборони навколо цих міст, далеко від лінії фронту, перехоплювало б ракети та безпілотники без ризику, що союзні сили вбиватимуть російських солдатів. Тисячі українців були б врятовані.

Нарешті НАТО має прискорити процес запрошення України до членства. Російський лідер Володимир Путін чітко дав зрозуміти, що війна, яку він веде, є війною проти НАТО та Заходу. Україна веде перші бої війни, яка спрямована проти нас. Членство України зміцнить захист НАТО та Заходу від Росії. Будь-які кроки щодо вступу України до Альянсу допоможуть нам усім.

ВОЛЬФГАНГ ІШИНГЕР,

колишній голова Мюнхенської конференції з безпеки та колишній посол Німеччини в США та Великобританії

Саміт НАТО 2024 року має одну центральну місію: продемонструвати Путіну, що Росія не матиме жодних шансів взяти гору в Україні, а також, що Альянс підтримує суверенітет і територіальну цілісність України.

ПРО ЦЕНТР «НОВА ЄВРОПА»

Центр «Нова Європа» (ЦНЄ) заснований у 2017 році як незалежний аналітичний центр. Попри новий бренд, він базується на досвіді команди, яка разом працює з 2009 року (раніше в рамках Інституту світової політики). Аналітики Центру «Нова Європа» стали впізнаваними, адже запропонували якісний аналітичний продукт із питань зовнішньої політики України та безпеки в регіоні, поєднавши його з активними та ефективними зусиллями з адвокатування.

Бачення Центру «Нова Європа» максимально наближене до бачення майбутнього Української держави більшістю громадян: Україна повинна бути інтегрованою в Євросоюз і НАТО. Під інтеграцією ми вбачаємо не стільки формалізоване членство, скільки запозичення найкращих стандартів і практик для фактичної належності України до євроатлантичного ціннісного простору.

Докладніше про Центр «Нова Європа»: www.neweurope.org.ua

- <http://neweurope.org.ua>
- info@neweurope.org.ua
- <https://www.facebook.com/NECUkraine/>
- https://twitter.com/NEC_Ukraine